

DERDE REMBRANDTJAAR TENTOONSTELLING

Rembrandts techniek ontrafeld in de tentoonstelling *Laboratorium Rembrandt*.

Een interactieve tentoonstelling over recente en lopende onderzoeken naar Rembrandts kunst is van 21 september 2019 t/m 16 februari 2020 te zien in Museum Het Rembrandthuis.

Hoe maakte Rembrandt zijn schilderijen, etsen en tekeningen? En hoe onderzoeken wij dat tegenwoordig? In het najaar van 2019 wordt in het museum een laboratoriumachtige setting gecreëerd, waarin nieuwe inzichten worden blootgelegd over diverse schilderijen van Rembrandt, vondsten uit zijn beerput en zijn prenten en tekeningen. In de tentoonstelling *Laboratorium Rembrandt*. *Rembrandts techniek ontrafeld* zullen bezoekers in de schoenen stappen van de wetenschappers. Denk mee over de dilemma's van onderzoekers en restauratoren op de plek waar Rembrandt zijn kunstwerken bijna 400 jaar geleden maakte.

De afgelopen jaren zijn diverse kunstwerken van Rembrandt door onderzoekers aan de nieuwste methoden onderworpen, waaronder Macro X-Ray Fluorescentie, kortweg macro-XRF. Hiermee kunnen we in de verf van Rembrandts schilderijen kijken en onder andere veranderingen die tijdens het schilderen zijn gedaan in kaart brengen. Maar ook pigmenten, waarvan niet bekend was dat Rembrandt deze gebruikte, zijn zo gevonden. Sinds kort worden ook zijn tekeningen met deze methode onderzocht, om vast te stellen welke inkten hij gebruikte. Deze interactieve tentoonstelling brengt de wereld van het materiaal-technisch onderzoek tot leven voor zowel volwassenen als kinderen vanaf 6 jaar, dankzij de speciale Rembrandt Junior Lab-route – kunst *meets* wetenschap.

*'We ontrafelen steeds meer geheimen omtrent Rembrandts techniek en komen daarmee steeds dichterbij de kunstenaar. Dankzij hedendaagse technologie zie je nu welke keuzes hij gaandeweg het maken van een schilderij, prent of tekening maakte, en wat hij soms weer veranderde. Een tentoonstelling over dit onderwerp is nergens beter op zijn plaats dan in het huis waar Rembrandt zijn meesterwerken maakte. De samenwerking tussen verschillende disciplines – kunsthistorici, historici, chemici en it-ers is fascinerend om te zien. In *Laboratorium Rembrandt* leer je de onderzoekers kennen die deze onderzoeken doen en kijk je mee over hun schouder.'*

- Leonore van Sloten, conservator Museum Het Rembrandthuis

Deze tentoonstelling wordt georganiseerd in samenwerking met het Rijksmuseum, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed | Rijkserfgoed Laboratorium, de Universiteit van Amsterdam en de Technische Universiteit Delft (tezamen verenigd in NICAS), Monumenten en Archeologie Gemeente Amsterdam, het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, The Watermark Identification in Rembrandt's Etchings Project (WIRE) en zelfstandig onderzoekers.

Links: Rembrandt, *Portretten van Marten Soolmans en Oopjen Coppit*, 1634. Collectie Rijksmuseum/ Collectie Musée du Louvre [als reproductie in de tentoonstelling te zien] | Rechts: Macro rontgenfluorescentie (MA-XRF) scan van Rembrandts portretten van Marten Soolmans en Oopjen Coppit uit 1634. Beeld: Rijksmuseum, Amsterdam.

Onder Marten en Oopjen spieken, Rembrandts gemiddelde werkdag en een recent ontdekt pigment

De tentoonstelling is opgebouwd in drie delen: 'Verborgen ingrediënten', 'Rembrandt-raadsels' en 'Rembrandt aan het werk'. In elk deel komt een aantal lopende onderzoeken aan bod, waarin je als bezoeker de kans krijgt om mee te denken over de uitkomsten. In totaal worden zes *cases* met verschillende onderzoeksvragen uitgelicht, gepaard met vaak verrassende nieuwe inzichten. Een tipje van de sluier:

Ze zijn wereldberoemd: Marten en Oopjen, als portretten ten voeten uit geschilderd door Rembrandt in 1634 (collectie Rijksmuseum en Musée du Louvre). Maar wat zit er onder het oppervlak van deze schilderijen? In *Laboratorium Rembrandt* worden voor het eerst de onderzoeksresultaten aan het grote publiek getoond, aan de hand van reproducties op ware grootte en scans die van de doeken zijn gemaakt.

Kunnen we erachter komen hoe een schilderdag er voor Rembrandt uitzag? Dankzij XRF-data kunnen we nu zien hoe hij zijn schilderij *De man met de rode muts* uit ca. 1660 (collectie Museum Boijmans van Beuningen) veranderde, en welke verf uit dezelfde schilderfase stamt. In de tentoonstelling wordt het originele schilderij getoond, samen met een indrukwekkende digitale impressie van deze mogelijke '*giornate*'.

Ook is er een nieuw (zeer giftig) pigment ontdekt in het werk van Rembrandt. Hierdoor is zijn kleurenpalet uitgebreid naar vijftien pigmenten. We kunnen het pigment koppelen aan slechts twee schilderijen, waaronder een van de beroemdste meesterwerken van de kunstenaar. Het pigment verandert na verloop van tijd van kleur en is mede daarom niet eerder opgemerkt. In de tentoonstelling wordt, met behulp van microscopen en een reproductie met ingebouwd touchscreen, getoond hoe het is ontdekt.

Links: Rembrandt (toegeschreven), *De man met de rode muts*, ca. 1660, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam. | Midden: Rembrandt, *Jonge vrouw zittend bij een raam (Saskia?)*, ca. 1638, Rijksmuseum, Amsterdam | Rechts: False color beeld van de ijzer-, calcium- en zwavelkaarten (Macro X-Ray Fluorescence) van Rembrandts tekening van een jonge vrouw zittend bij een raam uit ca. 1638, collectie Rijksmuseum, Amsterdam. Beeld: Frank Ligterink (onderzoeksteam Drawing out Rembrandt)

Speciaal voor kleine ontdekkers

In deze tentoonstelling kijk je niet alleen met je ogen, maar ook met je handen! Elke jonge bezoeker vanaf 6 jaar krijgt bij binnenkomst in het museum een speciaal *clipboard* mee met een onderzoekskit. Aan de hand van vragen en opdrachten ga je zelf op onderzoek uit in de tentoonstelling. Op 12 plekken vind je een logo met 'Rembrandt Junior Lab', waarbij er iets te doen, kijken of leren is.

Zo vind je bij het onderdeel over Rembrandts etsen de vraag: 'Is deze ets door Rembrandt gemaakt?' Je speurt digitaal door verschillende watermerken om uit te vinden of er een *match* is met het watermerk dat je voor je ziet. Zo ontdek je uit welk jaar het papier komt, en of hierop dus door Rembrandt kan zijn gedrukt. Bij het onderdeel over Rembrandts tekeningen kun je met ganzenveren op een *magic drawing board* tekenen: hoeveel verschillende lijndiktes zijn er mogelijk? Ook kun je met behulp van UV-licht zien 'wat wij over het hoofd zien': ontdek wat je niet met het blote oog op een tekening kunt zien, maar wat er wel zit!

De tentoonstelling *Laboratorium Rembrandt. Rembrandts techniek ontrafeld* is van 21 september 2019 tot en met 16 februari 2020 te zien in Museum Het Rembrandthuis, Amsterdam.

Rembrandt en de Gouden Eeuw 2019

In 2019 is het 350 jaar geleden dat Rembrandt van Rijn (1606-1669) overleed. Reden om de kunstenaar te eren en zijn werk, zijn tijdgenoten en de 17de eeuw extra onder de aandacht te brengen. Dit komt samen in het themajaar Rembrandt en de Gouden Eeuw, met tal van tentoonstellingen en activiteiten in het hele land.

In 2019 werken NBTC Holland Marketing, het Fries Museum, het Mauritshuis, Museum Het Rembrandthuis, het Rijksmuseum, Museum De Lakenhal, het Joods Cultureel Kwartier, het Stadsarchief Amsterdam, Museum Prinsenhof Delft, Het Scheepvaartmuseum, en het

Amsterdam Museum samen met steden als Amsterdam, Delft, Den Haag, Dordrecht, Enkhuizen, Haarlem, Hoorn, Leiden en Middelburg onder de titel *Rembrandt en de Gouden Eeuw 2019*.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie:

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Nathalie Maciesza
via press-office@rembrandthuis.nl

Museum Het Rembrandthuis, Jodenbreestraat 4, 1011 NK Amsterdam
Openingstijden: dagelijks van 10.00 tot 18.00 uur
www.rembrandthuis.nl